

PEDAGOGIK MAHORAT

11(1)
2024

PEDAGOGIK MAHORAT

Ilmiy-nazariy va metodik jurnal

11-son (2024-yil, noyabr)

Jurnal 2001-yildan chiqa boshlagan

Buxoro – 2024

OTA-ONA VA FARZANDLAR O‘RTASIDAGI EMOTSIONAL MUNOSABATLAR

Ismatova Dilafruz Tuymuratovna,

*Buxoro davlat universiteti Psixologiya kafedrası dotsenti,
psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, (PhD)*

Mazkur maqolada ota-ona hamda farzand o'rtasidagi emotsional munosabatlarga oid tegishli xulosa va tavsiyalar ishlab chiqildi. Tadqiqot jarayonida suhbat, kuzatuv, anketa, kontent-tahlil, shuningdek, mavzuga oid adabiyotlarni o'rganish tahlil etish va umumlashtirish, anketa, eksperiment, bashorat va tashxis metodlari olib borildi. Shuningdek, maqolada ota-ona munosabati yoki ota-ona va bola munosabatlarining eng ko'p o'rganilgan jihatlarida hamda ota-onalarning idrokining xususiyatlari, bola bilan muloqot qilish usuli haqida ma'lumotlar keltirilgan. Shu bilan birga olimlarning tadqiqotlari natijasidagi tahlillar ham keltirilgan.

Kalit so'zlar: idrok, xotira, hissiy, kognitiv, xulq-atvor, pozitsiya, qobiliyat, ota-onalik motivlari, ijtimoiylashuv, emotsional munosabat, ijtimoiy nazorat, sanksiya, selektiv hissiy-bahoviy.

ЭМОЦИОНАЛЬНЫЕ ОТНОШЕНИЯ МЕЖДУ РОДИТЕЛЯМИ И ДЕТЬМИ

В данной статье разработаны соответствующие выводы и рекомендации относительно эмоциональных отношений между родителями и детьми. В процессе исследования проводились интервью, наблюдение, анкетирование, контент-анализ, а также анализ и обобщение литературы по теме, анкетирование, эксперимент, методы прогнозирования и диагностики. Также в статье содержится информация о наиболее изучаемых аспектах родительских отношений или детско-родительских отношений, а также об особенностях восприятия родителей, способах их общения с ребенком.

Ключевые слова: восприятие, память, эмоциональное, познавательное, поведение, позиция, способности, родительские мотивы, социализация, эмоциональное отношение, социальный контроль, санкции, избирательное эмоционально-оценочное.

EMOTIONAL RELATIONS BETWEEN PARENTS AND CHILDREN

In this article, relevant conclusions and recommendations were developed regarding the emotional relations between parents and children. In the research process, interview, observation, questionnaire, content analysis, as well as analysis and generalization of literature on the topic, questionnaire, experiment, prediction and diagnosis methods were carried out. Also, the article contains information about the most studied aspects of parental relationship or parent-child relationship, as well as the features of parents' perception, the way they communicate with the child.

Key words: perception, memory, emotional, cognitive, behavior, position, ability, parental motives, socialization, emotional attitude, social control, sanction, selective emotional-evaluative.

Kirish. Ota-ona munosabati yoki ota-ona va bola munosabatlarining eng ko'p o'rganilgan jihatlaridan biridir. Shu bilan birga, ota-onalarning ko'rsatmalariga binoan ota-onaning bolaga nisbatan hissiy munosabati tizimini yoki majmuini, ota-onaning bolani idrok etishini va u bilan o'zini tutish usullarini tushunadi. Oila - bu odamlarni va dunyoni sevishni o'rganadigan uy. Bola umrining oxirigacha yaxshi va yorqin xotiralarni saqlab qoladi. Oila bolalarning qalbini isitadi, hayotning eng qiyin damlarida bolaning irodasini mustahkamlaydi. Oila bolada allaqachon mavjud bo'lgan va unga xos bo'lgan yaxshi fazilatlarini kengaytirishi mumkin. Oiladagi tarbiya jarayoni teskari xususiyatga ega bo'lib, ota-onalar farzandlarini tarbiyalash orqali o'zlarini tarbiyalaydilar. Tarbiyaning tabiatiga (tarbiya modeli) qarab, ota-onalarning bolaga munosabati ana shu sohalar doirasida aniqroq o'rganilgan, mamlakatdagi turli holatlar, ular o'rtasida ma'lum (ba'zan ancha barqaror) munosabatlarning shakllanganligi. yuzaga keladi.

Ota-ona munosabatlari tushunchasi eng umumiy bo'lib, ota-ona va bolaning o'zaro aloqasi va o'zaro bog'liqligini ko'rsatadi. Ota-onalarning munosabati bolaning subyektiv-baholovchi, ongli ravishda tanlangan g'oyasini o'z ichiga oladi, bu ota-onalarning idrokining xususiyatlarini, bola bilan muloqot qilish usulini va

unga ta'sir qilish usullarining xarakterini belgilaydi. Qoida tariqasida, ota-ona munosabatlarining tuzilishi hissiy, kognitiv va xulq-atvor tarkibiy qismlariga bo'linadi. Ota-onaning mavqei va ota-ona munosabati tushunchalari ota-ona munosabatining sinonimlari sifatida ishlatiladi, ammo xabardorlik darajasida farqlanadi. Ota-onaning pozitsiyasi, ehtimol, ongli ravishda qabul qilingan, rivojlangan qarashlar va niyatlar bilan bog'liq holatlarni o'rganadi. Farzand-ota-ona munosabatlari yaxlit tizim sifatida oilaviy munosabatlarning eng muhim quyi tizimini tashkil etadi. Bola va ota-onaning yosh xususiyatlariga ko'ra uzluksiz, uzoq muddatli va vositachilik sifatida ko'rib chiqilishi mumkin.

Mavzu bo'yicha adabiyotlar tahlili. E.I.Zaxarova va G.V.Burmenskayaning fikriga ko'ra, bola-ona munosabatlarining xususiyatlarini ko'p yillik tadqiqotlar natijasida aniqlangan hissiy o'zaro ta'sirni tavsiflash uchun eng samarali va xarakterli xususiyatlarni o'zida mujassamlashtiradi. Ota-ona munosabatlarining yana bir xususiyati oilaviy iqlimni, ota-onaning pozitsiyasini, uslubini, oilaviy ta'limni, ota-ona munosabatlarini, ota-onalarning hissiy va qadriyat munosabatlarini shakllantirishga yordam beradi.

E.I.Zaxarova hissiy bola-ota-ona munosabatlarining to'liq tavsifini beradi, u ota-ona va bola o'rtasidagi hissiy o'zaro ta'sirning uchta blokini aniqlaydi:

- 1.sezgir blog,
- 2.hissiy ko'rinishlar blogi
- 3.xatti-harakatlar bloki;

Birinchi blok ota-ona sezuvchanligi - bu blok idrok xususiyatlarini va bolaning hissiy holatini tan olish qobiliyatini aks ettiruvchi xususiyatlarni o'z ichiga oladi. O'zaro muloqotda bu onaning va bolaning ahvolidan sabablarini tushunish, bolaning muammolariga hamdard bo'lish, qobiliyatida namoyon bo'ladi, chunki mehribon ota-ona bolaning hissiy holatidagi eng kichik o'zgarishlarga juda sezgir bo'ladi.

Hissiy ko'rinishlarning ikkinchi bloki - bu onaning bolasi bilan munosabatda bo'lgan his-tuyg'ularini o'z ichiga oladi. Ijobiy hissiy fonning namoyon bo'lishi, agar ona bolaga samimiy qiziqish, o'z farzandiga nisbatan hamdardlik va muhabbatni boshdan kechirsa, bola onaga nisbatan xuddi shunday his-tuyg'ularni boshdan kechirsa va aksincha, agar ona g'azablansa, tarang hissiy fon namoyon bo'ladi. Bu blok, shuningdek, ota-ona sifatida o'ziga bo'lgan munosabat xususiyatlarini o'z ichiga oladi.

Xulq-atvor ko'rinishlarining uchinchi bloki - o'zaro ta'sirning xulq-atvor ko'rinishlari ota-onalarning sezgirligi va ona - bola o'rtasidagi hissiy o'zaro ta'sirning xususiyatlarini aks ettiradi. Bu bolaga hissiy yordam berish, jismoniy aloqa qilish istagi va bolaning hissiy holatiga ta'sir qilish qobiliyatini o'z ichiga oladi.

A.S.Spivakovskayaning so'zlariga ko'ra bola-ota-ona munosabatlari odatda bolaning aqliy rivojlanishi va ijtimoiylashuv jarayonining eng muhim belgilovchisi sifatida tushuniladi, ular quyidagi parametrlar bilan aniqlanishi mumkin:

- hissiy aloqaning tabiati ota-ona tomonidan - bolani emotsional qabul qilish (ota-ona mehri), bola tomonidan - ota-onaga bog'liqlik va emotsional munosabatni o'z ichiga oladi. Ota-onalar va bolalar munosabatlarining boshqa shaxslararo munosabatlarga nisbatan o'ziga xos xususiyati ularning har ikki tomon uchun ham yuqori ahamiyati hisoblanadi.

- tarbiya va ota-onalik motivlari

- ota-ona va bola munosabatlarida ota-ona va bolaning ishtiroki darajasi

- bolaning ehtiyojlarini qondirish, ota-onaning unga bo'lgan g'amxo'rliqi va e'tibori;

- bola bilan muloqot va o'zaro munosabat uslubi, ota-onalarning yetakchiligidagi namoyon bo'lish xususiyatlari;

- muammoli va ziddiyatli vaziyatlarni hal qilish usuli sifatida bolaning avtonomiyasini qo'llab-quvvatlash;

- ijtimoiy nazorat bu talablar va taqiqlar, ularning mazmuni va miqdori, nazorat qilish usuli, sanksiyalar (rag'batlantirish va kuchaytirish) va ota-ona nazorati;

- oilaviy tarbiyaning barqarorligi va izchilligi (nomutanosiblik) darajasi.

A.S.Spivakovskaya ota-onalar va bolalar o'rtasidagi munosabatlarning quyidagi integral ko'rsatkichlarini aniqlaydi:

- bolaning hissiy jihatdan qabul qilish tabiati, tarbiya motivlari va qadriyatlari, bolaning qiyofasi, o'zini ota-ona sifatidagi qiyofasi, ota-onaning xatti-harakati roli modellari, ota-ona tarbiyasidan qoniqish darajasi bilan belgilanadigan ota-onaning pozitsiyasi;

- hissiy munosabatlar parametrlari, muloqot va o'zaro munosabat uslubi, bolaning ehtiyojlarini qondirish darajasi, ota-ona nazorati xususiyatlari va uni amalga oshirishdagi izchillik darajasi bilan belgilanadigan oilaviy tarbiya turi;

- ota-onaning o'qituvchi sifatidagi qiyofasi va bolaning oilaviy ta'lim tizimining qiyofasi. Bu ko'rsatkich nisbatan yaqinda ilmiy tadqiqot va keng muhokama mavzusiga aylandi. Ota-ona va bola

munosabatlari tizimida bolaning oʻrnini oʻrganishga qiziqishning paydo boʻlishi bolaning ota-ona kabi faol ishtirokchisi ekanligi bilan bogʻliq.

V.S.Muxina taʼkidlaganidek, "haqiqiy hayotda hamma narsa har qanday tasnifga qaraganda ancha murakkab", shuning uchun zamonaviy ota-onalar ongli ravishda oilada individual bola tarbiyasining eng samarali uslubini topishga intilishlari kerak. Bizning mahalliy tadqiqotchilarimiz B.G.Ananyev va V.N.Myasishchevning fikriga koʻra, bola-ota-ona munosabatlari - bu bola va uning ota-onasi oʻrtasidagi selektiv hissiy-bahoviy psixologik aloqaga ega boʻlgan munosabatlar, bunday munosabatlar yosh-psixologik xususiyatlar bilan bogʻliq hisoblanadi. Bolalarning xatti-harakatlari, madaniy xatti-harakatlari va hayotdagi oʻz pozitsiyasi bolaning ota-onasini idrok etish xususiyatlarini va ular bilan muloqot qilish usulini belgilaydi.

A.S.Spivakovskaya "Bola-ota-ona munosabatlari" deganda biz bolalar bilan oʻzaro munosabatlarning usullari va shakllarida ifodalangan boʻlib bolaning ongli yoki ongsiz bahosiga asoslangan munosabatlarning keng qamrovini tavsiflashga imkon beradigan haqiqiy yoʻnalishni tushunamiz. Biz bu tuzilmani bir butun sifatida tasavvur qilishimiz va ota-onalarning shaxsiyat tuzilishining boshqa, ongli va ongsiz motivlari bolalar bilan xatti-harakatlar va oʻzaro tushunishning oʻziga xos shakllarida qanday namoyon boʻlishini va amalga oshirilishini oʻrganishimiz kerak.

E.G.Eidemiler ota-onalar va ularning farzandlari oʻrtasidagi munosabatlarning 3 asosiy turini koʻrsatgan:

1. Haddan tashqari aralashish turi (avtoritar nazorat)
2. Haddan tashqari ajralish turi (hissiy rad etish)
3. Optimal turi.

Haddan tashqari aralashishning bir turi. Haddan tashqari ota-ona sevgisi, bolaning ishlari va hayotida haddan tashqari gʻamxoʻrlik va ishtirok etish, hatto uning ichki dunyosiga kirib borishdan iborat. Bunday holda, ota-onalar nafaqat bolaning barcha ehtiyojlarini qondirishga, balki uning istaklarini bashorat qilishga va amalga oshirishga intiladilar, ular koʻpincha bolani hamma narsani kechirmaydilar, uning oʻrniga oʻylaydilar va harakat qiladilar.

Haddan tashqari ajralishning bir turi. Ushbu turdagi munosabatlar quyidagilar bilan tavsiflanadi. Bolani eʼtiborsiz qoldirish, uning xususiyatlarini inobatga olishni istamaslik va unga toʻliq eʼtibor bermaslik, bu tabiiy ravishda bolaning shaxsiyatining rivojlanishiga salbiy taʼsir qiladi. Bolani qattiq nazorat qilinadi, yoki aksincha, unga eʼtibor berilmaydilar. Maktabga kirishda tabiiy fazilatlar mustahkamlanmaydi yoki bostirilmaydi. Oʻzini namoyon qilish va rivojlanish imkoniyati boʻlmasa, bu fazilatlar salbiy tomonga oʻtishi mumkin. Bular qatʼiyatlilik oʻjarlikka, oʻziga xos xususiyatlari bilan jonlilikka va unga toʻliq eʼtibor bermaslikka aylanadi.

Ota-ona va bola munosabatlarining optimal turini amalga oshirishda eʼtiborga olinishi kerak boʻlgan 4 tamoyil mavjud:

- tenglik tamoyili
- ixtiyoriylik printsipi,
- ochiqlik va samimiylik tamoyili.
- bir-birini hurmat qilish tamoyili

Bu xususiyatlarning barchasi ota-ona hamda farzandlar oʻrtasidagi emotsional holatlarni tamoyillar asosida yuzaga chiqaradi.

O.A Karabanovning fikriga koʻra, bola va ota-ona munosabatlari - bu yosh zinapoyasi boʻyicha vertikal yoʻnalishdagi shaxslararo munosabatlar, yoʻnalishlar, kutishlar tizimi boʻlib, pastdan yuqoriga ("bola - ota-ona") va yuqoridan pastga ("ota-onalar" diadasi - bola), birgalikdagi faoliyatni va oila aʼzolari oʻrtasidagi muloqotni belgilab beradi. Farzand va ota-ona munosabatlari yaxlit tizim sifatida oilaviy munosabatlarning eng muhim quyi tizimini tashkil etadi va doimiy, uzoq muddatli va bolaning va ota-onaning yosh xususiyatlari bilan bogʻliq deb hisoblanadi. Bola-ota-ona munosabatlari, bolaning aqliy rivojlanishidagi eng muhim narsa sifatida, quyidagi parametrlar bilan aniqlanishi mumkin:

- hissiy aloqaning tabiati,
- taʼlim va ota-onalik motivlari;
- ota-ona va bolaning ota-ona va bola munosabatlarida ishtirok etish darajasi;
- bolaning ehtiyojlarini qondirish, • unga ota-ona gʻamxoʻrligi va eʼtibori,
- bola bilan muloqot va oʻzaro munosabat uslubi;
- ota-ona etakchiligining namoyon boʻlish xususiyatlari;
- muammoli va ziddiyatli vaziyatlarni hal qilish usuli;
- bolaning mustaqilligini qoʻllab-quvvatlash,
- ijtimoiy nazorat,
- oilaviy tarbiyaning barqarorligi va izchilligi (nomutanosiblik) darajasi.

Bola-ota-ona munosabatlarida ota-ona va bola obrazining roli birgalikdagi faoliyat muammolarini hal qilishda izchillik va hamkorlikka erishish va bolaning barkamol rivojlanishi uchun zarur shart-sharoitlarni ta'minlash uchun belgilangan munosabatlar tizimiga yo'naltirishdir.

Mahalliy psixologlar bolalar va ota-onalar o'rtasidagi uyg'un munosabatlarning eng muhim xususiyatlarini ajratib ko'rsatishadi:

Birinchidan, bu bolaning ota-ona munosabatlari tizimidagi asosiy ehtiyojlarini qondirish bilan xavfsizlik va boshqa odamlar bilan hissiy yaqinlikdir. Bola va ota-onaning o'zaro munosabati jarayonida yuzaga keladigan ehtiyojlarni qondirish, bolaning individualligini qabul qilish va tan olish, bolaning o'zining "men" ni avtonom voqelik sifatida saqlash.

Ikkinchidan, ota-onalarning bolaning individual xususiyatlaridan etarlicha xabardor bo'lishi, ularning psixofiziologik, psixologik va ijtimoiy-psixologik tabiatini tushunish muhimdir. Uchinchidan, ota-onalar tomonidan bolaning rivojlanishining individual xususiyatlariga mos keladigan konstruktiv o'zaro ta'sir uslubini ongli va mas'uliyatli tarzda tashkil etish. Bu barcha sifat xususiyatlari va bolalar-ota-ona munosabatlarining shartlari ota-onalar va bolalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning mazmunini belgilaydi. Samarali munosabatlarning asosiy xususiyati hissiy yordamdir.

Ota-onalarning munosabati bolaning individual shaxsiy xususiyatlari va xulq-atvorini shakllantirishning muhim omillaridan biridir. Insoniy munosabatlar muammosi amaliyotchi psixologlarni uzoq vaqtdan beri tashvishga solib kelgan va psixologik fan doirasida o'rganiladi.

Tahlil va natijalar. Zamonaviy psixologiyada ota-ona munosabatlarining ko'plab tasniflari mavjud. Ota-ona munosabati deganda bolaga nisbatan turli xil his-tuyg'ular tizimi, u bilan muloqotda qo'llaniladigan xatti-harakatlarning stereotiplari, bolaning xarakteri va shaxsiyatini, uning xatti-harakatlarini idrok etish va tushunish xususiyatlari tushuniladi. Shu munosabatlarni inobatga olib, "Kaktus" usulidan foydalangan holda maktabgacha yoshdagi bolaning hissiy sohasining holatini quyidagi jadval asosida o'rganilgan.

	Bolalar soni	
Shkalalar	Belgining mavjudligi	Belgining yo'qligi
Tashvish-xavotir	14	16
Himoya qilish istagi	14	16
Egosentrizm	17	13
Introvertsiya	12	18

Olingan natijalarga asoslanib, biz tadqiqotimizdan quyidagi xulosalar chiqarishimiz mumkin. Bolalarning yarmidan ko'pi, ya'ni 53% tashvishlanmaydi, 47% esa o'rta va past darajadagi tashvishga ega. Shunday qilib, bizning tadqiqotimiz o'rtacha va past darajadagi tashvish va qo'rquv, shuningdek, yuqori darajadagi tajovuzkor bolalar guruhini aniqladi. Shunisi e'tiborga loyiqki, bolalarni muntazam davrlarda va tuzatish va rivojlanish darslarida kuzatishda deyarli barcha bolalar qiyinchiliklarga duch kelishadi. Bu tashvish, noaniqlik hissi bilan namoyon bo'ladi. Bolalar erkin o'yinlarda, sayrda o'zlarining noroziliklarini tushunadilar va qoplaydilar, bu yerda bolalar o'zlarini yanada xotirjam, tajovuzkor ko'rsatishlari mumkin, ular tengdoshlari va kattalarga jahl bilan qarashadi. Bu esa bevosita ota hamda onalarning emotsional hissiyotlari natijasida shakllanishini guvohi bo'lishimiz mumkin.

Xulosa qilib shuni ta'kidlash mumkinki, mahalliy va xorijiy psixologiyadagi ota-ona va bola munosabatlarining xususiyatlarini ko'rib chiqib, mahalliy va xorijiy psixologlarning turli nazariyalari asosida yoritilganligini ko'rishimiz mumkin. Shuningdek, tarbiya uslublari va ota-onalarning bolaning xarakterini shakllantirishga ta'siri juda yuqori hisoblanadi. Oilaning bola rivojlanishining omili sifatidagi rolini tahlil qilib, shuni ta'kidlash mumkinki, oila ijtimoiy institut, jamiyatning birligi bo'lib, unda hayotga qadam qo'yuvchi shaxs sifatida shakllanishi sodir bo'ladi.

Aynan oilada, ayniqsa, erta bolalik davrida, bola bilim, ko'nikma, hayotiy tajribalarni jadal o'zlashtirsa, xulq-atvor hamda uning shaxsiyatining ijtimoiy asoslari yaratadi. Ota-onalar farzandining shaxsini shakllantirish bilan bog'liq barcha faoliyatni ilmiy asosga asoslab, o'sib kelayotgan shaxsni tarbiyalash ularning tabiiy ehtiyoji va fuqarolik burchi ekanligidan kelib chiqsa, zamonaviy oila tarbiyaviy funksiyani ham muvaffaqiyatli amalga oshirishi mumkin. Oilada sog'lom, barkamol turmush tarzi, qulay oila ichidagi psixologik iqlim oilaviy tarbiyada yetakchi o'rin tutadi. Faktor tahlili shuni ko'rsatdiki, maktabgacha yoshdagi bolalarning hissiy farovonligi uchun qulay muhit, o'ziga ishonch va yetarli darajada o'zini-o'zi hurmat qilish hisoblanadi. Oiladagi tarbiya jarayoni teskari xususiyatga ega bo'lib, ota-onalar farzandlarini tarbiyalash orqali o'zlarini tarbiyalaydilar.

Adabiyotlar:

1. Адлер А. Воспитание детей. Взаимодействие полов /А. Адлер. Ростов-н/Д., 1998.448 с.
2. Айламзян Э. К. Психика и роды / Э. К. Айламзян. СПб., 1996.120 с.
3. Акивис Д. С. Отцовская любовь / Д. С. Акивис. М., 1989.250 с.
4. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев. Л., 1968.280 с.
5. Ismatova D.T.Oilaviy psixologik xizmatda shaxslararo munosabatlarni empirik tahlili // Ta’lim va innovatsion tadqiqotlar (2023 йил №5) 338-343 b.
6. Ismatova D.T.Oilaviy munosabatlarda emotsional zo`riqlashlarni korreksiyalashning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari // Pedagogik mahorat ilmiy-nazariy va metodik jurnal. 2023, № 5, 96-101 b.

31.	ISMATOVA Dilafruz Tuymuratovna	Ota-ona va farzandlar oʻrtasidagi emotsional munosabatlar	148
32.	ROZIQOVA Malika Olim qizi	Millatlararo nikohlarni oʻrganishning ijtimoiy-psixologik aspektlari	153
33.	NARMURADOVA Rayhon Uktamovna	Oilaviy nizolarda psixologik savodxonlikka ehtiyojning paydo boʻlish shartlari	157
34.	RAXMONOV Kamol Djamolovich	Hamkorlik strategiyalariga asoslangan oʻquv mashgʻulotlarini tashkil etish va uni takomillashtirish metodikasi (“Turkiston Muxtoriyati-tub yerli xalqlar davlatchiligi tarixida yangi bosqich” mavzusi misolida)	160
35.	Abduraxmanov Sherzod Nazarbayevich	Taʼlim muassasalarida tarbiya jarayonining samaradorligi va uni taʼminlovchi psixologik shart-sharoitlar	164
36.	HOMIDOV Husniddin Kupaysinovich	Boʻlajak oʻqituvchilarni testologik madaniyatini shakllantirish	168
37.	HAYDAROV Orifjon Rustamovich	Boʻlajak informatika va axborot texnologiyalari oʻqituvchilarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish muammolari va yechimlari	173
38.	TOSHEVA Dildora Iskandarovna, RAXIMOVA Feruza Farxodovna	Boʻlajak oʻqituvchilar faoliyatida innovatsiya va uning samaradorligi	177
39.	HAYDARQULOVA Mahliyo Zafarovna	Taʼlim mazmunini loyihalashning ahamiyati	181
40.	SODIQOVA Aziza Hayitovna	Boshlangʻich taʼlim oʻqituvchisining pedagogik mahorati, oʻqituvchining bilim va koʻnikmasiga qoʻyiladigan talablar	186
41.	XODJIYEVA Farogʻat Oltiyevna	Boʻlajak pedagoglarning tanqidiy fikrlashini “4K” modeli asosida rivojlantirish	189
42.	ИМОМОВ Мусурмон Пирназарович	Компетенциявий ёндашув асосида коллеж ўқувчиларининг касбий маданиятини ривожлантириш	195
43.	QURBONOVA Goʻzal Rajab qizi	Zamonaviy tarbiyachining kasbiy mahoratini immersiv texnologiyalar vositasida rivojlantirishning pedagogik va psixologik imkoniyatlari	200